
Dokument s plenarne sjednice

A9-0257/2023

31.7.2023

IZVJEŠĆE

o budućnosti europskog knjižnog sektora
(2023/2053(INI))

Odbor za kulturu i obrazovanje

Izvjestitelj: Tomasz Frankowski

SADRŽAJ

	Stranica
PRIJEDLOG REZOLUCIJE EUROPSKOG PARLAMENTA	3
OBRAZLOŽENJE	13
INFORMACIJE O USVAJANJU U NADLEŽNOM ODBORU	17
POIMENIČNO KONAČNO GLASOVANJE U NADLEŽNOM ODBORU	18

PRIJEDLOG REZOLUCIJE EUROPSKOG PARLAMENTA

o budućnosti europskog knjižnog sektora (2023/2053(INI))

Europski parlament,

- uzimajući u obzir članak 167. Ugovora o funkcioniranju Europske unije,
- uzimajući u obzir Konvenciju UN-a o pravima osoba s invaliditetom od 13. prosinca 2006.,
- uzimajući u obzir Marakeški ugovor od 27. lipnja 2013. za olakšanje pristupa objavljenim djelima slijepim i slabovidnim osobama te osobama koje se iz nekog drugog razloga ne mogu služiti standardnim tiskom.
- uzimajući u obzir Direktivu 2001/29/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 22. svibnja 2001. o usklađivanju određenih aspekata autorskog i srodnih prava u informacijskom društvu¹,
- uzimajući u obzir Direktivu 2001/84/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 27. rujna 2001. o pravu slijeđenja u korist autora izvornika umjetničkog djela²,
- uzimajući u obzir Direktivu 2006/115/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2006. o pravu iznajmljivanja i pravu posudbe te o određenim autorskom pravu srodnim pravima u području intelektualnog vlasništva³,
- uzimajući u obzir Direktivu 2012/28/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2012. o određenim dozvoljenim korištenjima djela siročadi⁴,
- uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2017/1563 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. rujna 2017. o prekograničnoj razmjeni između Unije i trećih zemalja primjeraka u dostupnom formatu određenih djela i drugih predmeta zaštite koji su zaštićeni autorskim pravom i srodnim pravima u korist osoba koje su slijepe, koje imaju oštećenje vida ili imaju drugih poteškoća u korištenju tiskanim materijalima⁵,
- uzimajući u obzir Direktivu (EU) 2017/1564 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. rujna 2017. o određenim dopuštenim upotrebama određenih djela i drugih predmeta zaštite koji su zaštićeni autorskim pravom i srodnim pravima u korist osoba koje su slijepe, koje imaju oštećenje vida ili imaju drugih poteškoća u korištenju tiskanim materijalima i o izmjeni Direktive 2001/29/EZ o usklađivanju određenih aspekata autorskog i srodnih prava u informacijskom društvu⁶,

---

¹ [SL C 167, 22.6.2001., str. 10.](#)

² [SL L 272, 13.10.2001., str. 32.](#)

³ [SL L 376, 27.12.2006., str. 28.](#)

⁴ [SL L 299, 27.10.2012., str. 5.](#)

⁵ [SL L 242, 20.9.2017., str. 1.](#)

⁶ [SL L 242, 20.9.2017., str. 6.](#)

- uzimajući u obzir Direktivu (EU) 2019/882 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. o zahtjevima za pristupačnost proizvoda i usluga⁷,
- uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2017/1128 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. lipnja 2017. o prekograničnoj prenosivosti usluga internetskog sadržaja na unutarnjem tržištu⁸,
- uzimajući u obzir Direktivu (EU) 2019/790 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. o autorskom pravu i srodnim pravima na jedinstvenom digitalnom tržištu i izmjeni direktiva 96/9/EZ i 2001/29/EZ⁹,
- uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2021/695 Europskog parlamenta i Vijeća od 28. travnja 2021. o uspostavi Okvirnog programa za istraživanja i inovacije Obzor Europa, o utvrđivanju pravila za sudjelovanje i širenje rezultata te o stavljanju izvan snage uredbi (EU) br. 1290/2013 i (EU) br. 1291/2013¹⁰,
- uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2021/818 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2021. o uspostavi programa Kreativna Europa (2021. – 2027.) i stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 1295/2013¹¹,
- uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2022/1925 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. rujna 2022. o pravednim tržištima s mogućnošću neograničenog tržišnog natjecanja u digitalnom sektoru i izmjeni direktiva (EU) 2019/1937 i (EU) 2020/1828 (Akt o digitalnim tržištima)¹²,
- uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2022/2065 Europskog parlamenta i Vijeća od 19. listopada 2022. o jedinstvenom tržištu digitalnih usluga i izmjeni Direktive 2000/31/EZ (Akt o digitalnim uslugama)¹³,
- uzimajući u obzir Europsku povelju o regionalnim ili manjinskim jezicima,
- uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 19. svibnja 2021. o umjetnoj inteligenciji u obrazovnom, kulturnom i audiovizualnom sektoru¹⁴,
- uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 5. svibnja 2010. naslovljenu „Europeana – sljedeći koraci”¹⁵,
- uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 27. rujna 2007. naslovljenu „i2010: prema europskoj digitalnoj knjižnici”¹⁶,

---

⁷ [SL L 151, 7.6.2019., str. 70.](#)

⁸ [SL L 168, 30.6.2017., str. 1.](#)

⁹ [SL L 130, 17.5.2019., str. 92.](#)

¹⁰ [SL L 170, 12.5.2021., str. 1.](#)

¹¹ [SL L 189, 28.5.2021., str. 34.](#)

¹² [SL L 265, 12.10.2022., str. 1.](#)

¹³ [SL L 277, 27.10.2022., str. 1.](#)

¹⁴ [SL C 15, 12.1.2022., str. 28.](#)

¹⁵ [SL C 81 E, 15.3.2011., str. 16.](#)

¹⁶ [SL C 219 E, 28.8.2008., str. 296.](#)

- uzimajući u obzir Rezoluciju Vijeća od 12. veljače 2001. o primjeni nacionalnih sustava fiksacije cijena knjiga¹⁷,
  - uzimajući u obzir članak 54. Poslovnika,
  - uzimajući u obzir izvješće Odbora za kulturu i obrazovanje (A9-0257/2023),
- A. budući da knjige imaju ključnu ulogu u našim društvima kao neprocjenjiv izvor znanja, obrazovanja, kulture, informacija i zabave te su ključno sredstvo za očuvanje i širenje vrijednosti EU-a, kulturne i jezične raznolikosti i kulturne baštine;
  - B. budući da knjige bogate vokabular i poboljšavaju jezične vještine, pomažu ljudima da razumiju i izražavaju složene ideje te potiču kritičko razmišljanje, znatiželju, analitičke vještine, demokratsko sudjelovanje i socijalnu uključenost;
  - C. budući da knjige također imaju posebno važnu ulogu u životu osobe od vrlo rane dobi jer doprinose kognitivnom, emocionalnom i društvenom razvoju djece;
  - D. budući da je europski sektor knjiga jedna je od najvećih kulturnih i kreativnih industrija u Europi s oko 600 000 objavljenih naslova godišnje te se procjenjuje da je u ukupnom lancu vrijednosti unutar EU-a u njemu zaposleno više od pola milijuna ljudi;
  - E. budući da se cijeli lanac vrijednosti knjižnog sektora oslanja na ravnotežu između njegovih različitih dionika, kao što su autori, nakladnici, tiskare, prevoditelji, knjižare, knjižnice i, na kraju, sami čitatelji; budući da svaki od njih ima ključnu ulogu i da svaka mjera koja negativno utječe na jednog od njih utječe i na cijeli lanac;
  - F. budući da su autori kreativni izvor svih knjiga i okosnica tog sektora;
  - G. budući da europski nakladnici, od kojih su velika većina MSP-ovi ili čak mikropoduzeća, imaju ključnu ulogu u jamčenju kulturne raznolikosti i slobode izražavanja, čime omogućuju da se čuju različiti glasovi;
  - H. budući da za izradu knjiga nakladnici moraju provoditi kontinuirana i rizična dugoročna ulaganja kako bi se osigurao širok raspon kreativnih djela;
  - I. budući da sposobnost europskog knjižnog sektora da javnosti pruži širok raspon knjiga ovisi o učinkovitom okviru autorskih prava kojim se svakom dijelu lanca vrijednosti omogućuje naknada za stvaranje novih knjiga i ulaganje u njih;
  - J. budući da knjižni sektor ima ključnu ulogu u poticanju slobode izražavanja, koja se može ostvariti samo jamčenjem slobode, neovisnosti, uredničkog pluralizma i odgovornosti autora u izdavačkoj industriji;
  - K. budući da utjecaj i regulatorni pritisak koji vlade nekih država članica vrše na knjižni sektor i fenomen autocenzure autora negativno utječu na kulturnu raznolikost i slobodu izražavanja, što je u suprotnosti s vrijednostima EU-a;
  - L. budući da su tiskane knjige, e-knjige i audioknjige zasebne opcije koje su danas dostupne na tržištu te se međusobno nadopunjuju;

---

¹⁷ [SL C 73, 6.3.2001., str. 5.](#)

- M. budući da oko 85 %¹⁸ prodaje knjiga na europskom tržištu čine tiskane knjige, da njih posebno biraju mlađi čitatelji i da su se pokazale više poticajnim za razvoj djece;
- N. budući da knjižare i knjižnice, posebno u lokalnim zajednicama, služe za promicanje čitanja, znanja i kulture te imaju ključnu ulogu u poticanju socijalne i digitalne uključenosti;
- O. budući da su ruska ratna agresija na Ukrajinu, a zatim i povezano povećanje troškova za taj sektor, rastuća inflacija i kriza u sektoru opskrbe papirom predstavljali velike izazove za knjižni sektor i negativno utjecali na njegovu konkurentnost;
- P. budući da je pandemija bolesti COVID-19 znatno utjecala na europski knjižni sektor, s različitim posljedicama za države članice i različite dijelove lanca vrijednosti; budući da je taj sektor ipak pokazao otpornost u tom pogledu, posebno u onim državama članicama koje su ponudile odgovarajuću i ciljanu potporu;
- Q. budući da mnoge knjige objavljene u EU-u nisu dostupne europskim čitateljima zbog jezične i geografske rascjepkanosti tržišta EU-a, a posebno zbog nedostatka prijevoda s drugih jezika osim engleskog, uključujući manje raširene jezike;
- R. budući da čitanje bilježi kontinuirani pad zbog popularnosti društvenih mreža, digitalnih platformi i aplikacija, koje su u mnogim slučajevima zamijenile čitanje kao oblik razonode u slobodno vrijeme;
- S. budući da udio knjiga izrađenih u formatima koji su dostupni osobama s invaliditetom postojano raste, ali je i dalje nedovoljan;
- T. budući da dostupnost digitalnih knjiga pruža priliku za poboljšanje pristupačnosti osobama s invaliditetom, što zahtijeva odgovarajuća ulaganja u proizvodnju različitih formata i razvoj relevantnih vještina;
- U. budući da zbog nedovoljne interoperabilnosti među različitim formatima e-knjiga jača položaj dominantnih sudionika na tržištu te se ograničavaju izbor i zaštita potrošača;
- V. budući da je Brexit znatno utjecao na lanac opskrbe europskog tržišta knjiga zbog prekida uvoza i izvoza te povećanja cijena knjiga te troškova otpreme i carina, što je negativno utjecalo na širenje europskih sadržaja;
- W. budući da je Brexit negativno utjecao i na razvoj prijeko potrebnih vještina u izdavačkom sektoru zbog smanjenja studentske razmjene između Ujedinjene Kraljevine, Irske i drugih europskih zemalja u cijenjenim izdavačkim programima;
- X. budući da trenutni manjak papira i tinte otežava izradu knjiga;
- Y. budući da se mnoge dječje knjige tiskaju u Aziji zbog neodgovarajućih proizvodnih kapaciteta u Europi;
- Z. budući da će se Uredbom o krčenju šuma¹⁹ od tiskara i proizvođača papira zahtijevati da prikupljaju i dostavljaju podatke o izvorima drva koje se upotrebljava za proizvodnju papira za knjige jer ih postaje nemoguće pratiti nakon što se drvo pretvori u papir;

---

¹⁸ Statistika europskog tržišta knjiga za razdoblje 2021. – 2022., Udruženja europskih nakladnika (FEP).

AA. budući da fiksne cijene knjiga u nekim državama članicama služe kao sredstvo za zaštitu njihovih kulturnih politika i mogu pomoći u osiguravanju uredničkog pluralizma, obilne ponude knjiga i raznovrsne lokalne mreže neovisnih knjižara, posebno u svjetlu rastuće internetske prodaje;

Društvena važnost pristupa knjigama

1. poziva sve države članice da priznaju knjige kao osnovno dobro i poduzmu mjere na nacionalnoj razini za daljnje promicanje čitanja od rane dobi;
2. ističe da je potrebno postići ravnotežu u ekosustavu knjiga zaštitom posebnih uloga različitih dionika u lancu vrijednosti, kao što su autori, nakladnici, tiskare, distributeri, prevoditelji, knjižare i knjižnice;
3. naglašava vrijednost knjiga kao alata za promicanje raznolikosti i uključivanje skupina kojima prijeti društvena marginalizacija, posebno osoba koje ne posjeduju digitalne vještine, osoba s invaliditetom i pripadnika manjina;
4. u tom pogledu poziva države članice da što prije provedu Europski akt o pristupačnosti²⁰ i poduzmu mjere kako bi se osiguralo da knjige budu dostupne u pristupačnim formatima za osobe s invaliditetom, u interesu kulturne, društvene i profesionalne uključenosti;
5. podsjeća da je Europski akt o pristupačnosti usko povezan s Marakeškim ugovorom, koji je u zakonodavstvo EU-a prenesen Direktivom (EU) 2017/1564 i Uredbom (EU) 2017/1563, te stoga naglašava potrebu za izbjegavanjem udvostručavanja i nepoštenog tržišnog natjecanja pri osiguravanju pristupačnosti knjiga;
6. ističe da zbog velikog broja naslova dostupnih na tržištu i tehničkih izazova povezanih s pristupačnošću sve e-knjige neće biti pristupačne do 2025.;
7. poziva države članice da stave na raspolaganje odgovarajuća sredstva za pokrivanje visokih troškova i podsjeća da je potrebno poštovati izuzeća predviđena Europskim aktom o pristupačnosti, posebno za mala i mikropoduzeća, kao i da osiguraju da zahtjev za uvođenje pristupačnosti e-knjiga ne dovede do smanjenja ponude knjiga na tržištu;
8. poziva države članice da tom sektoru pruže odgovarajuću financijsku i strukturnu potporu, posebno MSP-ovima i mikropoduzećima, uz istodobno financiranje istraživanja i inovacija namijenjenih povećanju pristupačnosti;
9. poziva Komisiju da u svojem preispitivanju programa Kreativna Europa za razdoblje 2021. – 2027. u sredini programskog razdoblja uvede mjerljive ciljeve u vezi s time kako se sredstva koriste za poboljšanje pristupačnosti knjiga za osobe s invaliditetom;

Podupiranje i promicanje šireg optjecaja europskih knjiga

---

¹⁹ [Uredba \(EU\) 2023/1115 Europskog parlamenta i Vijeća o stavljanju na raspolaganje na tržištu Unije i izvozu iz Unije određene robe i određenih proizvoda povezanih s deforestacijom i degradacijom šuma te o stavljanju izvan snage Uredbe \(EU\) br. 995/2010, SL L 150, 9.6.2023., str. 206.](#)

²⁰ [PE/81/2018/REV/1 od 17. travnja 2019. o zahtjevima za pristupačnost proizvoda i usluga \(SL L 151, 7.6.2019., str. 70.\).](#)

10. poziva Komisiju i države članice da povećaju proračun za program Kreativna Europa za razdoblje 2028. – 2034., posebno izdvajanjem više sredstava za knjižni sektor, te da povećaju potporu tom sektoru u okviru programa Obzor Europa za razdoblje 2028. – 2034.;
11. apelira na države članice da promiču raznovrsna djela od velikog kulturnog i društvenog značaja povećanjem proračuna knjižnica za nabavu novih knjiga kako bi mogle dodatno povećati svoju zbirku i ponudu knjiga te zadovoljiti potrebe svoje zajednice; nadalje, potiče države članice da podrže lokalne knjižare i zaštite ulagačke kapacitete nakladnika;
12. naglašava potrebu za podupiranjem stvaranja i prevođenja europskih knjiga, posebno povećanjem javnog financiranja na nacionalnoj i europskoj razini kako bi se povećala naklada, vidljivost i raznolikost prevedenih knjiga;
13. u tom kontekstu poziva Komisiju i države članice da promiču kulturnu raznolikost podupiranjem prevođenja knjiga na regionalne, manjinske i manje raširene jezike;
14. naglašava da je potrebno podržati prevođenje europskih knjiga dokumentarnog sadržaja, posebno u okviru programa Kreativna Europa, u kojem to trenutačno nije moguće;
15. naglašava važnost mobilnosti i razmjena za autore i prevoditelje kako bi se olakšao njihov kreativni rad i poboljšale njihove mogućnosti za stjecanje novih profesionalnih iskustava u inozemstvu;
16. pozdravlja novu inicijativu za mobilnost „Kultura pokreće Europu” u okviru programa Kreativna Europa kojim se umjetnicima i kulturnim djelatnicima, posebno književnim prevoditeljima, nude bespovratna sredstva za mobilnost;
17. u tom kontekstu poziva Komisiju da istraži mogućnost daljnjeg proširenja te inicijative na druge predstavnike knjižnog sektora;
18. podsjeća da sposobnost knjižnog sektora da održava raznoliku mrežu knjižara, kao i tržište koje se temelji na inovacijama, ovisi o odgovarajućem obrazovanju i osposobljavanju koje ljudima omogućuje da ostvare karijeru u industriji knjiga;
19. ističe da je Komisija 2023. godinu proglasila Europskom godinom vještina i u tom kontekstu poziva države članice da podrže programe obrazovanja i osposobljavanja namijenjene različitim dionicima u knjižnom sektoru;
20. ističe važnost nagrade EU-a za književnost (EUPL), kojom se naglašava kreativnost i raznolikost suvremene beletristike u EU-u, promiče širenje književnih djela iz EU-a i potiče veći interes za književna djela koja potječu iz drugih država članica;
21. podržava daljnje promicanje i veću prepoznatljivost nagrade EU-a za književnost u državama članicama, među ostalim uvođenjem kategorije za europske dječje knjige;
22. ističe pozitivnu ulogu influencersa u inovativnom promicanju knjiga na društvenim mrežama, čime se potiče čitanje i promiče europska kultura među mlađim generacijama;

Prema uključivoj kulturi čitanja

23. poziva na više inicijativa za promicanje čitanja u državama članicama, kao što je uvođenje „kulturnih vaučera”, posebno za mlade osobe i pripadnike marginaliziranih skupina, kako bi im se olakšala kupnja knjiga;
24. potiče države članice da razviju integriranu nacionalnu politiku za promicanje vještina pismenosti, među ostalim suradnjom između knjižnog i obrazovnog sektora, te poziva Eurostat da pruža ažurirane i usporedive podatke o navikama čitanja, posebno među djecom;
25. posebno poziva na veću potporu za dječje knjige, koje bi se trebale promicati uspostavom programa „moja prva knjiga” ili sličnih inicijativa za poticanje čitanja na nacionalnoj razini;
26. naglašava važnost čitanja, posebno tiskanih knjiga, u ranom djetinjstvu za razvoj kognitivnih vještina i pismenosti u djece;
27. u tom pogledu naglašava ulogu školskih knjižnica i školovanih knjižničara u pružanju smjernica, olakšavanju pristupa znanju i poticanju navika čitanja;
28. pozdravlja činjenicu da je Komisija pokrenula prvi Dan europskih autora kako bi se mlađe generacije potaknulo na čitanje knjiga te izražava želju da bude uključen u daljnju provedbu i jačanje te inicijative kako bi se zajamčili dugotrajni učinci;
29. poziva države članice da uspostave mrežu „ambasadora čitanja” koja bi se sastojala od uglednih i utjecajnih uzora koji bi dijelili svoju strast i entuzijazam u cilju promicanja čitanja;
30. ističe važnu ulogu Europeane, europske digitalne platforme za kulturnu baštinu; u tom kontekstu poziva na ulaganje većih napora u daljnji razvoj, financiranje i promicanje te platforme;
31. naglašava ulogu knjižnica i knjižara kao sigurnih i pristupačnih prostora u kojima se poštuje širok spektar raznolikih stajališta i u kojima čitateljske i kulturne aktivnosti postaju stvarnost; žali zbog svih napada na njih;
32. ističe društvenu ulogu knjižnica kao mjesta na kojima se građani sastaju s autorima i razmjenjuju stajališta, posebno u malim gradovima i slabije razvijenim regijama; poziva države članice da dodijele odgovarajuća sredstva knjižnicama i naglašava važnost suradnje među javnim knjižnicama diljem Europe;
33. ističe da su neovisne knjižare od ključne važnosti za lokalne zajednice jer nude specifično korisničko iskustvo i često podupiru nove i lokalne autore;
34. stoga poziva Komisiju da uspostavi oznaku za neovisne knjižare u EU-u kako bi se povećala vidljivost lokalnih knjižara i promicala raznolikost europskih knjiga;
35. ističe pozitivnu ulogu sajмова knjiga u promicanju čitanja i autora, poticanju šireg optjecaja europskih knjiga i razmjeni dobrih primjera iz prakse u tom sektoru;

36. sa zabrinutošću primjećuje rastući trend cenzure u nekim državama članicama i podsjeća da knjižni sektor ima važnu ulogu u zaštiti slobode izražavanja i borbi protiv dezinformacija, posebno osiguravanjem da autori, uključujući one različitog podrijetla i iz marginaliziranih skupina, imaju pristup potpori i prilikama za osposobljavanje;
37. pozdravlja razne inicijative za potporu Ukrajini od početka rata, a posebno one kojima se djeci osigurava pristup knjigama te olakšava integracija izbjeglica i zaštita ukrajinske kulture;
38. poziva Komisiju da nastavi osiguravati dostatnu financijsku potporu ukrajinskom sektoru knjiga, uključujući potporu umjetnicima i autorima tijekom rata i obnove zemlje;
39. ističe ulogu programa Kreativna Europa u financiranju nekih od tih projekata, kao što je inicijativa „Tales of EUkraine” (Priče iz EUkrajine);

Izazovi za budući rast knjižnog sektora

40. poziva Komisiju i države članice da pruže potporu knjižnom sektoru dok prolazi kroz zelenu tranziciju, posebno u obliku financijskih poticaja, istraživanja i suradnje među svim dionicima u lancu opskrbe, među ostalim u pogledu upotrebe sirovina, održive ambalaže i prijevoza koji su potrebni za proizvodnju i distribuciju tiskanih knjiga;
41. ističe da u knjižnoj industriji prevladava papirnati format i poziva Komisiju da to uzme u obzir pri osmišljavanju i provedbi politika zelene tranzicije;
42. pozdravlja napore koje taj sektor ulaže u proizvodnju tiskanih knjiga na zeleniji i održiviji način raširenom upotrebom certificiranog i recikliranog papira, kao i razne povezane inicijative, kao što su kalkulatori za izračun ugljičnog otiska i zelene oznake koje pomažu potrošačima da razumiju i smanje svoj utjecaj na okoliš;
43. poziva Komisiju da izradi oznaku „Tiskano u Europi”;
44. poziva države članice i dionike u knjižnom sektoru da izrade planove za sprečavanje i odlaganje viška knjiga i knjiga s greškom u okviru zelene tranzicije tog sektora, među ostalim pružanjem potpore programima ispisa na zahtjev i ograničavanjem uništavanja primjeraka, posebno kad je ono povezano s obnovom zbirki;
45. poziva Komisiju i države članice da prate proizvodnju papira i tinte te da podrže razvoj industrijskih kapaciteta europskog knjižnog sektora kako bi se smanjile emisije ugljika tiskanjem knjiga u Europi, uključujući knjige za djecu i mlade;
46. poziva Komisiju da uspostavi jasne smjernice za primjenu Uredbe o krčenju šuma, uzimajući u obzir posebnu narav i složenost lanca u knjižnom sektoru, kako bi se osiguralo da obveze različitih dionika budu jasne te da ostanu razmjerne i izvedive;
47. prima na znanje upotrebu umjetne inteligencije u sektoru, kao što su automatizirana analiza teksta, označavanje metapodataka, vidljivost na internetu i profesionalni alati za automatizaciju prijevoda;

48. naglašava važnost transparentnosti u osposobljavanju u području umjetne inteligencije, što uključuje i prikupljanje podataka i njihove izvore;
49. potiče države članice i Komisiju da podrže osposobljavanje za dionike u knjižnom sektoru kako bi stekli znanja i vještine potrebne za uspješnu prilagodbu promjenama povezanim s umjetnom inteligencijom;
50. poziva Komisiju da podrži istraživačke i inovacijske projekte koji se odnose na upotrebu umjetne inteligencije kako bi se povećala učinkovitost tog sektora, posebno u pogledu okolišne održivosti i pristupačnosti, primjerice u okviru programa Obzor Europa;
51. poziva Komisiju da podrži nacionalne inicijative za razmjenu i standardizaciju podataka te da prikuplja podatke o europskom knjižnom sektoru u cjelini kako bi bolje razumjela probleme u sektoru te ga dodatno podupirala, a ujedno i optimizirala u području proizvodnje, distribucije i održivosti;
52. naglašava važnost prikupljanja podataka od nakladnika kako bi se prikazalo podrijetlo svih dijelova knjige u cijelom proizvodnom lancu, uključujući informacije o podrijetlu i certificiranju nabave korištenih materijala;
53. poziva države članice da osiguraju pristojne radne uvjete za zaposlenike u knjižnom sektoru, uključujući pravednu naknadu za prevoditelje i autore;
54. napominje da su žene, iako čine većinu zaposlenika u knjižnom sektoru, i dalje nedovoljno zastupljene na višim rukovodećim položajima;
55. poziva na nultu stopu PDV-a za knjige u državama članicama, bez obzira na njihov format ili način na koji im se pristupa, kako bi se podržalo gospodarstvo utemeljeno na znanju te potaknulo čitanje i promicale njegove cjeloživotne koristi;
56. naglašava potrebu za poštenim tržišnim natjecanjem i transparentnošću vlasništva izdavačkih kuća na tržištu knjiga kako bi se potrošačima zajamčio izbor i kulturna raznolikost; ističe nepoštene prakse određenih dominantnih internetskih aktera koji zloupotrebljavaju svoj položaj na štetu manjih dionika u lancu vrijednosti;
57. ističe ulogu besplatnih ili niskih naknada za dostavu koje nude neke dominantne internetske platforme kako bi privukle potrošače i posljedice na pošteno tržišno natjecanje, posebno u pogledu neovisnih knjižara;
58. poziva na interoperabilnost e-knjiga na različitim uređajima jer bi potrošači trebali moći kupiti svoje e-knjige od bilo kojeg dobavljača, bez obzira na njihov uređaj za e-čitanje, te pristupiti svim e-knjigama u bilo kojem formatu, odnosno čitati, pohranjivati i prenositi takve knjige;
59. apelira na Komisiju da interoperabilnost formata i uređaja e-knjiga uključi u područje primjene Akta o digitalnim tržištima;
60. poziva Komisiju i države članice da prate provode li dominantni sudionici na internetskom tržištu učinkovito Akt o digitalnim tržištima i poštuju li obveze koje iz njega proizlaze;

-
- ◦

61. nalaže svojoj predsjednici da ovu Rezoluciju proslijedi Vijeću i Komisiji.

OBRAZLOŽENJE

I. Pregled

„*Ne morate spaljivati knjige da biste uništili kulturu. Samo natjerajte ljude da više ne čitaju.*”

Ovaj citat Raya Bradburya iz knjige Fahrenheit 451 na više je načina važan za društvo. Ako ljudi prestanu čitati knjige, prestaje i stjecanje znanja. Znanje je moć. Upozorenje je to na posljedice cenzure i opasnosti koje se javljaju u društvu bez znanja i neovisnog mišljenja. U ratnim vremenima agresori uvijek prvo naredbe spaljivanje knjiga koje su suprotne njihovoj ideologiji, čemu smo svjedočili i u Ukrajini. Samo obrazovano društvo može iskoristiti svoj glas kako bi zaštitilo svoju kulturu. Natjerati ljude da više ne čitaju najbrži je način da izgubimo sve što nam pomaže da napredujemo kao društvo.

U tom su kontekstu knjige od neprocjenjive važnosti jer su temelj za učenje i znanje. Kad djeca uče čitati, ne samo da su u stanju dešifrirati riječi, već se njihov um otvara prema svijetu beskrajnih ideja. Razvijaju sposobnost kritičkog razmišljanja, što im omogućuje da postanu aktivni i informirani građani koji mogu u potpunosti sudjelovati u demokratskom procesu. Osim toga, knjige su odličan izvor zabave i omogućuju nam da se otisnemo na putovanja, a da se ni ne pomaknemo s mjesta. Knjige potiču našu maštu i kreativnost te nam omogućuju bolje razumijevanje svijeta u kojem živimo.

Europski knjižni sektor jedna je od najvećih kulturnih i kreativnih industrija u EU-u koja zapošljava više od pola milijuna ljudi i objavljuje oko 600 000 naslova godišnje. Taj sektor odražava i njeguje kulturnu i jezičnu raznolikost EU-a. Iako se uglavnom sastoji od MSP-ova, taj je sektor ujedno i svjetski predvodnik s obzirom na to da je većina vodećih izdavača iz Europe.

Posljednjih desetljeća u knjižnom je sektoru došlo do velikih promjena, posebno zbog digitalnih tehnologija i uspona dominantnih internetskih aktera na tržištu. Sektor se suočava i s brojnim izazovima, kao što su poticanje veće ekološke održivosti i jačanje umjetne inteligencije. Kada je Europski parlament donio rezoluciju o digitalnim knjižnicama i2010, pojava e-knjiga izazvala je veliku zabrinutost. Budući da se njihova popularnost tijekom godina stalno povećavala, pretpostavljalo se da će tiskane knjige postati marginalizirane. Međutim, unatoč porastu popularnosti interneta i prelaska društva na digitalni način života, čitatelji su i dalje privrženi tome kako tiskane knjige izgledaju, kako mirišu i kakve su na dodir. Ipak, sektor se suočava s drugim izazovima kao što su rastući troškovi proizvodnje i problemi povezani s lancem opskrbe papirom.

Nadalje, moć i vrijednost knjiga u životima ljudi jasno su došli do izražaja tijekom pandemije bolesti COVID-19. Mnogi su počeli čitati knjige kako bi pronašli utjehu i kako bi se nosili s ograničenjima kretanja i njihovim posljedicama. Roditelji su u tom vremenu kupovali više obrazovnih knjiga za svoju djecu kako bi nadoknadili zatvaranje škola. Pandemija se pokazala kao važan test za knjižni sektor zbog privremenog zatvaranja knjižnica i knjižara te otkazivanja događanja, sajmova i ogode novih izdanja.

Međutim, sektor se pokazao stabilnim i prilagodljivim u pronalasku novih načina promicanja knjiga, dok se prodaja e-knjiga i audioknjiga znatno povećala. Isto je tako ispunio svoju

društvenu odgovornost pronalaženjem izvanrednih rješenja kako bi se osiguralo da djeca i učenici i dalje imaju pristup sadržajima potrebnima za njihovo obrazovanje.

II. Glavne preporuke izvjestitelja

Izvjestitelj stoga pozdravlja priliku da se potegne pitanje raznih poteškoća koje utječu na europski knjižni sektor, a kojima se Europski parlament nije bavio dugi niz godina.

U tom kontekstu izvjestitelj iznosi niz preporuka u određenim područjima kako bi se pružila potpora konkurentnosti europskog knjižnog sektora, s jasnim prioritetom jačanja uloge knjiga u društvu. Izvjestitelj predstavlja moguće mjere u četiri tematska područja koja su detaljno opisana u nastavku.

a. Društvena važnost pristupa knjigama

Knjige su temeljno dobro, a od njihova stvaranja do trenutka kada stignu u ruke čitatelja prolaze kroz dugi proces koji uključuje mnoge aktere u lancu vrijednosti u knjižnom sektoru. Iako su pisci najvidljiviji akteri u tom lancu vrijednosti, teško bi mogli sami doprijeti do sve svoje potencijalne publike. Samo uzajamno korisna suradnja između pisaca, izdavača, knjižara, prevoditelja, knjižnica i drugih posrednika u lancu vrijednosti, od kojih svaki ima posebnu ulogu, može omogućiti da knjige ostvare svoj puni potencijal i, u konačnici, koriste društvu u cjelini.

Neki od tih aktera, kao što su knjižari i knjižnice, također imaju društvenu ulogu, posebno u ruralnim ili slabije razvijenim regijama, jer postaju mjesta na kojima se građani mogu sastajati s autorima, razmjenjivati stajališta ili jednostavno pristupiti kulturi i obrazovanju.

Potrebno je poduzeti mjere kako bi se taj pristup kulturi, informacijama i razonodi proširio na osobe s invaliditetom, čime bi im se omogućilo da u potpunosti sudjeluju u društvu. Konkretno, poboljšanje pristupačnosti knjiga za osobe s invaliditetom, slijepi i slabovidne osobe mora biti prioritet europskog knjižnog sektora. Slijepi i slabovidni čitatelji suočavaju se s vrlo ograničenim izborom književnih naslova jer je samo vrlo mali dio knjiga dostupan u odgovarajućim formatima. U okviru revizije programa Kreativna Europa i Obzor Europa izvjestitelj predlaže da se istraže načini za podupiranje financiranja i istraživanja knjiga u pristupačnim formatima.

Nadalje, Europskim aktom o pristupačnosti (EAA), donesenim 2019., pruža se zakonodavni okvir kojim se usklađuju pravila o pristupačnosti niza proizvoda, usluga i infrastruktura za osobe s invaliditetom, posebno e-knjiga. Međutim, neke države članice još nisu prenijele EEA. Izvjestitelj stoga poziva dotične države članice da što prije prenesu EEA.

b. Podupiranje i promicanje šireg optjecaja europskih knjiga

Mnoge europske knjige nisu dostupne svim Europljanima zbog jezične i zemljopisne rascjepkanosti tržišta, dinamike tržišta i dominantnog položaja knjiga napisanih na engleskom jeziku.

Javne institucije na nacionalnoj i europskoj razini već su uspostavile mehanizme financiranja za promicanje raznolikosti i povećanje broja književnih djela koja prelaze granice, kao što je Kreativna Europa. Međutim, dostupnost prevedenih knjiga u EU-u i dalje je prilično niska. Literatura mnogih europskih zemalja rijetko se prevodi na druge jezike, posebno zbog

nedostatka prevoditelja ili financijskih sredstava. Izvjestitelj stoga želi naglasiti da prevođenje ima stratešku ulogu u promicanju kulturne i jezične raznolikosti EU-a jer ljudima diljem EU-a i izvan njega omogućuje otkrivanje nenacionalnih europskih književnih djela.

Izvjestitelj također želi istaknuti ulogu knjižnica i lokalnih knjižara u podupiranju kulturne raznolikosti. U tom pogledu poziva države članice da povećaju proračun dodijeljen knjižnicama za kupnju knjiga, uz istodobnu potporu lokalnim knjižarama.

Kao glavni prioritet za sljedeće razdoblje VFO-a, izvjestitelj poziva na povećanje proračuna programa Kreativna Europa za razdoblje 2028. 2034. kako bi se osiguralo više namjenskih sredstava za knjižni sektor, uključujući potporu za prevođenje knjiga dokumentarnog sadržaja. U tom kontekstu Obzor Europa trebalo bi proširiti i na knjižni sektor.

Izvjestitelj također pozdravlja inicijative poduzete na razini EU-a, kao što je Nagrada Europske unije za književnost, uz potporu programa Kreativna Europa, koju bi trebalo dodatno razvijati i promicati.

c. Prema uključivoj kulturi čitanja

Izvjestitelj želi potaknuti države članice da prepoznaju ključnu ulogu knjiga u društvu, s kulturnog, društvenog, gospodarskog i intelektualnog stajališta, te da poduzmu mjere za promicanje daljnjeg čitanja.

S obzirom na dramatično povećanje vremena provedenog pred zaslonom, posebno za mlađe generacije, promicanje čitanja od rane dobi postaje još važnije. Program „Moja prva knjiga” koji postoji u nekim zemljama djeci pruža prvu knjigu i iskaznicu knjižnice. To bi bio izvrstan pilot-projekt koji bi se trebao provesti na razini EU-a kako bi se roditelje potaknulo na suradnju s knjižnicama u svojem susjedstvu.

Nadalje, izvjestitelj poziva države članice da pokrenu više inicijativa za promicanje čitanja i vidljivosti europskih književnih djela te pristupa njima, uključujući uspostavu kulturnih vaučera kako bi se olakšala kupnja knjiga i pristup njima. Strast i entuzijazam za čitanje među građanima EU-a također mogu potaknuti i tzv. „ambasadori čitanja”.

Izvjestitelj pozdravlja razne postojeće inicijative kojima se, konkretno, nastoji promicati čitanje kod mladih generacija te u tom pogledu želi podržati Komisijino pokretanje prvog izdanja Dana europskih autora 27. ožujka 2023.

Nadalje, također poziva Komisiju da izradi oznaku kojom bi se isticale neovisne knjižare u EU-u koje promiču europske knjige i daju im vidljivost. Time bi se doprinijelo poboljšanju konkurentnog položaja u odnosu na određene dominantne internetske aktere koji zloupotrebljavaju svoju poziciju na štetu drugih aktera u lancu vrijednosti.

Izvjestitelj želi naglasiti i važnost raznih inicijativa za potporu čitanju u Ukrajini, kao što je inicijativa „Tales of EUkraine” kojom se djeci osigurava pristup knjigama i podupire zaštita ukrajinske kulture.

Naposljetku, izvjestitelj želi naglasiti važnost digitalne platforme za kulturnu baštinu Europeana, koju bi trebalo dodatno razviti, posebno uz financijsku i promotivnu potporu kako bi se povećala vidljivost na razini EU-a.

d. Izazovi za budući rast knjižnog sektora

Kao prvo, izvjestitelj pozdravlja brojne inicijative sektora za smanjenje utjecaja proizvodnje knjiga na okoliš, kao što su kalkulatori emisija i zelene oznake. Također želi naglasiti da napori uloženi u vezi sa samim papirom daju rezultate: na primjer, 98 % papira koji se upotrebljava za tiskanje knjiga u Francuskoj certificirano je ili reciklirano. Međutim, i dalje postoje mnogi izazovi kako bi se dodatno poboljšala održivost izrade i distribucije knjiga.

Iako nema sumnje da je mogućnost pohrane stotina knjiga na jednom uređaju izuzetno praktična i učinkovita, to ne znači nužno da su e-knjige na posebnom uređaju za čitanje ekološki prihvatljivije od osobne knjižnice papirnatih knjiga, osobito za povremene čitatelje. U tom je kontekstu ključno podupirati europski knjižni sektor u cjelini u njegovoj zelenoj transformaciji te je potrebna odgovarajuća potpora, istraživanje i financiranje.

Nadalje, na europski knjižni sektor, kao i na druge sektore, utječe tehnološki razvoj i u znatnoj je transformaciji zbog umjetne inteligencije. Izvjestitelj smatra da umjetna inteligencija može imati pozitivne učinke na taj sektor, ali predstavlja i rizike. To se posebno odnosi na nedostatak transparentnosti o tome što je uključeno u skup podataka za učenje umjetne inteligencije i gdje su ti podaci prikupljeni. Izvjestitelj stoga naglašava potrebu za podupiranjem istraživačkih i inovacijskih projekata u pogledu upotrebe umjetne inteligencije u tom sektoru te za transparentnošću u pogledu načina osposobljavanja o umjetnoj inteligenciji.

Važno je i prikupljati podatke o europskom tržištu knjiga u cjelini te podupirati nacionalne inicijative za razmjenu i normizaciju podataka unutar lanca vrijednosti. Time bi se pridonijelo daljnjoj optimizaciji rada na proizvodnji, distribuciji i održivosti.

Jedno od ključnih pitanja jest nedostatak interoperabilnosti. Neki formati e-knjiga i uređaji za čitanje danas nisu interoperabilni zbog namjernog postojanja nekompatibilnih modela. Te je proizvode razvilo nekoliko dominantnih sudionika na tržištu kako bi zarobili potrošače u svojem ekosustavu i uslugama, što je dovelo do zbuđenosti i frustracije na strani potrošača. Izvjestitelj smatra da je ta praksa jednako štetna za pošteno tržišno natjecanje te stoga poziva na interoperabilnost e-knjiga i uređaja za čitanje te na njezino što skorije uključivanje u područje primjene Akta o digitalnim tržištima.

Naposljetku, izvjestitelj naglašava važnost nulte stope PDV-a za knjige u državama članicama, bez obzira na njihov oblik ili način na koji im se pristupa, kako bi knjige kao osnovna dobra postale cjenovno pristupačnije i dostupnije javnosti.

Zaključno, izvjestitelj smatra da će se tim preporukama pružiti ključna potpora europskom knjižnom sektoru, što je potrebno kako bi se odgovorilo na mnoge nove izazove i osiguralo da naše društvo i dalje ima koristi od raznolike europske književnosti.

INFORMACIJE O USVAJANJU U NADLEŽNOM ODBORU

Datum usvajanja	18.7.2023
Rezultat konačnog glasovanja	+ : 27 - : 0 0 : 1
Zastupnici nazočni na konačnom glasovanju	Asim Ademov, Christine Anderson, Andrea Bocskor, Ilana Cicurel, Laurence Farrang, Tomasz Frankowski, Romeo Franz, Sylvie Guillaume, Hannes Heide, Irena Joveva, Petra Kammerevert, Niyazi Kizilyürek, Predrag Fred Matić, Martina Michels, Niklas Nienass, Peter Pollák, Marcos Ros Sempere, Massimiliano Smeriglio, Michaela Šojdrová, Sabine Verheyen, Theodoros Zagorakis, Milan Zver
Zamjenici nazočni na konačnom glasovanju	Isabella Adinolfi, Ibán García Del Blanco, Rob Rooker, Marc Tarabella
Zamjenici nazočni na konačnom glasovanju prema čl. 209. st. 7.	Angel Dzhambazki, Erik Marquardt

**POIMENIČNO KONAČNO GLASOVANJE
U NADLEŽNOM ODBORU**

27	+
ECR	Dzhambazki Angel, Rooken Rob
ID	Anderson Christine
NI	Tarabella Marc
PPE	Ademov Asim, Adinolfi Isabella, Frankowski Tomasz, Pollák Peter, Sojdrová Michaela, Verheyen Sabine, Zagorakis Theodoros, Zver Milan
Renew	Cicurel Ilana, Farreng Laurence, Joveva Irena
S&D	García Del Blanco Ibán, Guillaume Sylvie, Heide Hannes, Kammerevert Petra, Matic Predrag Fred, Ros Sempere Marcos, Smeriglio Massimiliano
The Left	Kizilyürek Niyazi, Michels Martina
Verts/ALE	Franz Romeo, Marquardt Erik, Nienass Niklas

0	-
----------	----------

1	0
NI	Bocskor Andrea

Korišteni znakovi:

+ : za

- : protiv

0 : suzdržani